LEGEARTIS ИНГ-ПРО

ISSN 2406-1085

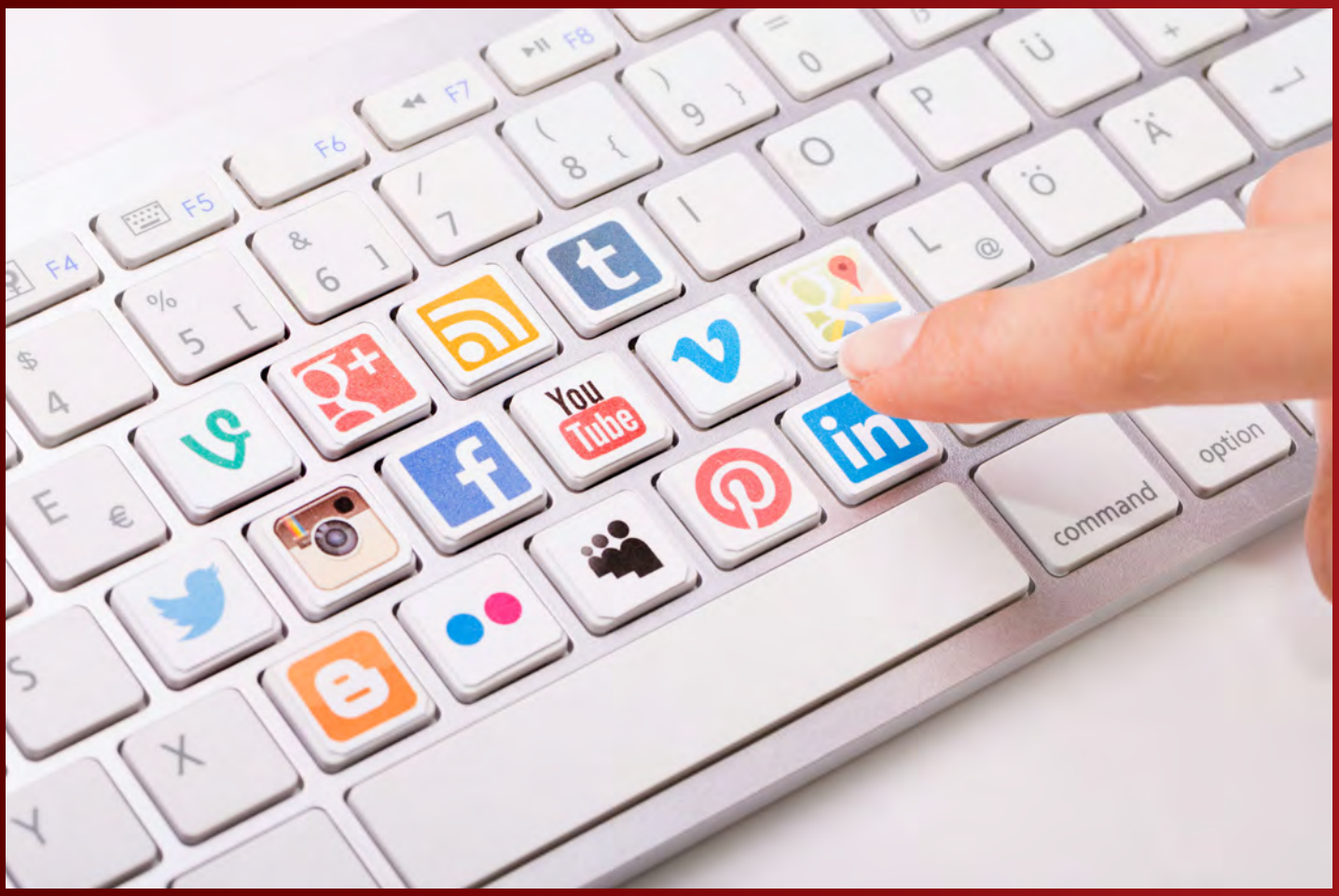
ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

legeartis.rs

децембар 2020 / број 99

12/2020



Монетизација ауторских и сродних права преко дигиталних музичких платформи

- Нови портал јавних набавки
- Планирање набавки у светлу новог Закона о јавним набавкама
- Принудна ликвидација привредних друштава
- Притворски основ у судској пракси по члану 211. став 1. тачка 2) ЗКП-а
- Упис права својине на становима стеченим од стамбених задруга

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ • ГРАЂАНСКО ПРАВО • КРИВИЧНО ПРАВО • УПРАВНО ПРАВО • ПРИВРЕДНО ПРАВО • РАДНО ПРАВО • УНАКРСНИ ПОГЛЕД



Србија, Златибор, водопад Гостиље

Дивна

Здравет Воде Србије

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА БРИГУ О ДИВНИМ КОРИСНИЦИМА:
0800 111 111

LEGEARTIS ИНГ-ПРО
ПРОПИСИ У ПРАКСИ
www.legeartis.rs

ISSN 2406-1085
Година IX, број 99, децембар 2020.

Оснивач и издавач:
ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:
Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:
Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:
Ана Фулетин

Сарадници:
Богдан Д. Тодоровић
Весна Мартиновић
Владимир Живанкић
Владимир Саичић
Дејан Обренић
Драган У. Калаба
Душан Рајаковић
Милош Јовић
Ненад Цвјетићанин

Технички уредник:
Милена Станковић

Лектура:
Милица Радованчев

Графичка припрема:
Мирослав Арамбашић

Штампа:
Digital art, Београд

Редакција:
Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.] . - Год. 3, бр. 25 (окт. 2014)- . - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Развој и све веће коришћење дигиталних музичких платформи, као што су Јутјуб (*You Tube*), Спотифај (*Spotify*) и Јубокс (*You Box*) итд., има велики утицај на ауторска и сродна права, при чему титулари тих права могу да остварују додатну економску добит, тако да је у овом броју обрађена веома значајна тема монетизације наведених права.

Нови Закон о јавним набавкама све више је у примени, што подразумева да се у пракси све више користи и нови Портал јавних набавки, па су у оквиру рубрике „Јавне набавке" објашњене његове кључне функционалности, и то на примеру отвореног поступка. Осим наведених новина, а уопште није лоше нечим новим и завршити и започети нову годину, крај овог периода је не само време када се послови приводе крају, него и када се праве планови за следећу годину. У духу речи немачког писца и теоретичара уметности Лесинга да би се „мало тога на свету започело да се увек гледало само на крај" јесте и припрема планова јавних набавки за следећу годину, тако да је посебан текст у оквиру поменуте рубрике посвећен одредбама Закона које се односе на план, односно новине у односу на стари закон.

Решење Закона о привредним друштвима које се односи на принудну ликвидацију изазива много недоумица, али и критика у пракси, нарочито одредба да члан друштва са већинским учешћем одговара свом својом имовином за обавезе ликвидираног друштва, слично као ортак за обавезе ортачког друштва или предузетник за обавезе из предузетничке делатности. Та тема нашла је своје место у рубрици „Привредно право".

Језичке особености прописа, могућности тумачења законских норми и значај лингвистичких тумачења у судским поступцима предмет су анализе у новој рубрици „Кад језик пресуди", а у вези са тим је и разматрање утицаја значајних историјских преокрета, заслужних личности и пресудних докумената на измене и усавршавање правних прописа, и то у рубрици „Поводом…".

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменутим, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Портал читалаца", „Календар аката" и „Регистар прописа донетих између два броја".

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ* отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл редакције часописа **redakcija@legeartis.rs**

Пратите нас:
- **www.legeartis.rs**
- **www.propisi.net**
- **www.ingpro.rs**
- **www.facebook.com/IngProLegeArtis**



ИНГ-ПРО

Зашто баш PROPISI.NET?

- Зато што је прегледан и једноставан и не захтева никакву специјалну обуку за коришћење (*user friendly*).
- Зато што је могућ приступ неограниченом броју докумената у току претплате.
- Зато што има највећи број прописа, примера судске праксе, правних мишљења, модела и других докумената.
- Зато што има претраживач који даје прецизно сортиране и брзе резултате претраге.
- Зато што се документа – прописи и др. – могу претраживати путем одговарајућих скраћеница и синонима који се у правној пракси често користе.
- Зато што је једини на тржишту који аутоматски бележи најпрегледаније документе сваког претплатника и издваја их на почетној страни.
- Зато што има мејл-сервис који омогућава претплатницима да о новим прописима, примерима из судске праксе, правним мишљењима и стручним коментарима и другим документима из области које сами изаберу, буду информисани путем мејла истог дана кад су објављени у бази.
- Зато што ради са било ког рачунара на интернету, без икакве инсталације, а подржава рад и у интранет окружењу.
- Зато што је увек ажуран (не захтева ажурирање од стране претплатника).
- Зато што су текстови докумената и интерфејс доступни на ћирилици или латиници.
- Зато што једним кликом могу да се ископирају текстови у *Word* или *PDF* формату.
- Зато што има најсвеобухватнију и највећу базу судске праксе, са разгранатом структуром по одговарајућим правним гранама и правним институтима.
- Зато што се из текста прописа једним кликом приступа повезаним документима.



WWW.**PROPISI.NET**

У овом броју...

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

4 Нови портал јавних набавки

12 Планирање набавки у светлу новог Закона о јавним набавкама

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

17 Монетизација ауторских и сродних права преко дигиталних музичких платформи

23 Упис права својине на становима стеченим од стамбених задруга

28 Разматрање одређених недоумица из области здравствене заштите и здравственог осигурања

РАДНО ПРАВО

34 Материјални положај судија у Републици Србији

40 Дисциплинска одговорност полицијских службеника и повреде службене дужности

ПРИВРЕДНО ПРАВО

46 Принудна ликвидација привредних друштава

КРИВИЧНО ПРАВО

52 Притворски основ у судској пракси по члану 211. став 1. тачка 2) ЗКП-а

61 Упоредни приказ неких истоврсних одредби Закона о прекршајима Црне Горе и Републике Србије

РУБРИКЕ

69 Портал читалаца

50 Календар важења правних аката

76 Поводом...

88 Кад језик пресуди...

98 Преглед прописа донетих између два броја

Нови портал јавних набавки

Уз доношење новог Закона о јавним набавкама долази и до употребе потпуно новог портала јавних набавки, са значајно унапређеним свим досадашњим функцијама, као и са многобројним новим алатима и функционалностима. Кључне су оне функционалности које се односе на припрему конкурсне документације (и, у вези са тим, на креирање и подношење понуде), па ће овде оне бити посебно објашњене, и то на примеру отвореног поступка.



Милош Јовић,
експерт за јавне набавке

УСПОСТАВЉАЊЕ И РАЗВОЈ ПОРТАЛА ЈАВНИХ НАБАВКИ

Портал јавних набавки установљен је Законом о јавним набавкама из 2008. године, као место где су се објављивале јавне набавке у отвореном поступку, с тим што су се рокови за подношење понуда рачунали од дана објављивања позива у „Службеном гласнику РС". Уз претходни закон стартовао је и нови, унапређени Портал јавних набавки, као место где се објављују огласи и остала документа, са функцијама претраге јавних набавки. Кључне измене на новом Порталу јавних набавки, до којих је дошло те 2013. године, јесу рачунање рокова од дана објављивања позива на Порталу јавних набавки, као и обавезно објављивање: јавних набавки мале вредности, конкурсне документације, обавештења о покретању преговарачког поступка без објављивања позива за подношење понуда, одлуке о измени уговора, обавештења наручиоца о поднетом захтеву за заштиту права, решења Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки (даље: Републичка комисија) и мишљења Управе за јавне набавке (по новом закону Канцеларија за јавне набавке) о основаности примене преговарачког поступка.

Са Порталом јавних набавки из 2013. године почео је, као обавезан, да се примењује и Општи речник набавки (ОРН) при објављивању огласа и осталих обавештења, а знатно је унапређена и претрага јавних набавки. Наиме, уведена је опција за претрагу по шифрама из ОРН и уведен је преглед последњих сто објављених набавки (уместо последњих пет набавки у првој верзији тог портала). Поред наведеног, урађено је и пратеће корисничко упутство за рад са Порталом јавних набавки, као и стандардни обрасци за огласе о јавним набавкама.

Крајем 2015. године Портал јавних набавки постао је место где се обавезно објављују: планови јавних набавки наручилаца и њихове измене, као и одлуке о додели уговора и обустави поступка у свим поступцима (уместо достављања понуђачима). Потом је додатно унапређена претрага на Порталу јавних набавки, стављањем у функцију опције „брза претрага", а урађена је и верзија Портала јавних набавки на енглеском језику.

НОВИ ПОРТАЛ ЈАВНИХ НАБАВКИ

Уз доношење новог Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС" бр. 91/19 – даље: ЗЈН) долази и до употребе потпуно новог Портала јавних набавки, са значајно унапређеним свим досадашњим функцијама и са многобројним новим алатима и функционалностима.

На новом Порталу јавних набавки:

- **омогућава се регистрација наручилаца и понуђача;**
- **израђује се и објављује план јавних набавки, као и измене и допуне плана;**
- **добијају се информације о планираним и покренутим набавкама;**

су саставни део конкурсне документације, најрационалније решење је да исте овде учита (кликом на „+”, па „учитај”). Осим тога, премда је Правилником прописано да образац трошкова припреме понуде представља обавезан део конкурсне документације, тај образац биће учитан једино уколико се од понуђача уз понуду захтева достављање средства обезбеђења и/или узорка и/или модела. Потенцијално, овде ће се учитати и техничка документација за цео предмет набавке (ако је набавка подељена у партије), али се зато обавезно креирају два врло важна документа: „Критеријум за квалитативни избор привредног субјекта” и „Упутство понуђачима како да сачине понуду”.

Последња тачка резервисана је за креирање јавног позива и објављивање истог и конкурсне документације. **Јавни позив и конкурсна документација послата на објављивање данас, најкасније до 20.00 часова, биће објављени у 00.01 наредног дана**.

Планирање набавки у светлу новог Закона о јавним набавкама

Планирање јавних набавки представља сложен процес, који захтева обавезну сарадњу свих стручних служби у оквиру наручиоца, с тим што је предмет разматрања у овом тексту које су то најважније новине Закона о јавним набавкама које се односе на план јавних набавки.



Редакција

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ НОВОГ ЗАКОНА У ВЕЗИ СА ПЛАНОМ ЈАВНИХ НАБАВКИ

Када се говори о планирању набавки, као и у претходном, и у новом Закону о јавним набавкама (даље: Закон), сходно члану 88, прописана је **дужност** наручиоца да донесе **годишњи план јавних набавки**, који садржи податке о: предмету јавне набавке и ЦПВ ознаци, процењеној вредности јавне набавке, врсти поступка јавне набавке и оквирном времену покретања поступка. Такође је прописана и **обавеза наручиоца** да у плану јавних набавки наведе **уколико набавку спроводи преко тела за централизоване јавне набавке**.

Треба нагласити да је при покретању поступка набавке наручилац дужан да образложи зашто набавка није подељена у партије, јер сам Закон фаворизује поступке чији је предмет набавке подељен у партије како би се повећала конкурентност и број понуда по поступку. С тим у вези, у фази израде плана јавних набавки наручилац може, али није у обавези да наведе да је предмет набавке подељен у партије, па самим тим податке о партијама не уноси у план.

Наручилац је у обавези да **на Порталу јавних набавки и на својој интернет страници објави** план јавних набавки, као и све његове касније **измене или допуне**, и то у року од десет дана од дана доношења. **Битно је нагласити да ће план јавних набавки или измена тог плана бити објављени на Порталу јавних набавки следећег дана од дана слања на објаву**.

ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Као и у претходном закону, и у овом наручилац може да покрене поступак јавне набавке **само уколико је набавка предвиђена у годишњем плану јавних набавки**. Изузетно, када јавну набавку није могуће унапред планирати или се ради о хитној набавци, наручилац може да покрене поступак јавне набавке и ако набавка није предвиђена у плану јавних набавки.

Поступак јавне набавке **сматра се покренутим слањем на објављивање јавног позива и других огласа** који се користе као јавни позив, осим у случају преговарачког поступка без објављивања јавног позива, када се п**оступак сматра покренутим на дан слања позива за подношење понуда**. Наручилац доноси и **одлуку о спровођењу поступка јавне набавке**, која нарочито садржи податке о предмету јавне набавке, врсти поступка и процењеној вредности јавне набавке укупно и за сваку партију посебно, **као и податке о саставу комисије за јавну набавку, односно лицу које спроводи поступак јавне набавке**.

У случају примене конкурентног поступка са преговарањем, конкурентног дијалога, партнерства за иновације и преговарачког поступка без објављивања јавног позива, у одлуци о спровођењу поступка јавне набавке јавни наручилац наводи и разлоге за примену неког од горенаведених поступака, док секторски наручилац, у случају примене партнерства за иновације и преговарачког поступка без објављивања јавног позива, наводи разлоге за примену неког од ова два поступка.

Електронски часопис
ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК” представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства, пореза, буџетског рачуноводства, зарада, плата и других личних примања и пословних финансија. Намењен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у јавном и приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издвајамо: Рачуноводство, Порези, Буџетски корисници, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 900 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За претплату и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Монетизација ауторских и сродних права преко дигиталних музичких платформи

Ауторска и сродна права могу бити предмет монетизације путем дигиталних музичких платформи (примера ради, Јутјуб (*You Tube*), Спотифај (*Spotify*), Јубокс (*You Box*) итд.). Имајући у виду да је Јутјуб дигитална музичка платформа у најширој употреби, тема монетизације управо ће бити обрађена кроз призму поменуте платформе.



Ненад Цвјетићанин,
адвокат

Ауторско право

Ауторско дело, како га дефинише Закон о ауторском и сродним правима, јесте оригинална духовна творевина аутора изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. Тако се ауторским делом сматрају нарочито: писана дела (нпр. романи, рачунарски програм са пратећом техничком и корисничком документацијом, брошуре итд.), говорна дела (попут беседа, предавања и сл.), драмска, драмско-музичка, кореографска и пантомимска дела, као и дела која потичу из фолклора, затим музичка дела са речима или без речи, филмска дела (кинематографска и телевизијска дела), дела ликовне уметности (слике, цртежи, скице, графике, скулптуре и др.), дела архитектуре, примењене уметности и индустријског обликовања, картографска дела (географске и топографске карте), планови, скице, макете и фотографије, али и позоришна режија. С друге стране, предмет заштите ауторског права не могу бити опште идеје, поступци, методе рада или математички концепти као такви, нити начела, принципи и упутства које садржи ауторско дело, као ни закони, подзаконски акти и други прописи, поднесци и други акти у управном или судском поступку, службени материјали државних органа и органа који обављају јавну функцију, службени преводи прописа и службених материјала државних органа и органа који обављају јавну функцију.

Важно је напоменути да ауторско дело ужива неформалну правну заштиту, с обзиром на то да његова правна заштита постоји самим моментом његовог настанка. Отуда депоновање ауторског дела и уношење истог у евиденцију Завода за интелектуалну својину има доказни значај у погледу настанка ауторског дела, али и посебан значај у погледу чињенице да се подаци о евиденцији сматрају истинитим док се не докаже супротно. Реч је о оборивој правној претпоставци (*presumptio iuris tantum*), која аутору даје привилегован правни положај у евентуалном судском спору тако што терет доказивања у погледу истинитости података о евидентираном и депонованом ауторском делу прелази на супротну страну.

Ко је титулар ауторског права?

Титулар ауторског права је аутор – физичко лице које је творац ауторског дела, при чему је потпуно ирелевантно да ли аутор поседује пословну способност или не. Тако се и малолетна деца могу врло често појављивати у својству аутора.

Међутим, ауторско дело може бити и плод „заједничког стваралачког рада" два или више физичких лица, када се говори о коауторском делу чији су творци коаутори.

и садржаја који се на истом налази са новим условима.

4. Четврти услов за монетизацију јесте креирање *AdSense* налога. *AdSense* је посебан сервис Гугла, уско повезан са *AdWords*-ом. Поменути сервис омогућава приказивање реклама које се креирају у *AdWords*-у. Наиме, *AdWords* служи лицима која имају потребу за оглашавањем, док *AdSense* користи лицима која имају простор за приказивање тих огласа (најчешће је реч о сајтовима, видео-играма, али и дигиталним платформама попут Јутјуба).

5. И последњи, пети услов за монетизацију јесте чињеница да власник Јутјуб канала живи у некој од земаља, односно у региону у ком је доступан Јутјуб партнерски програм. Наша земља налази се на списку земаља у којима је поменути програм доступан.

По испуњењу наведених услова следи процес провере Јутјуб канала ради утврђења да ли је исти усклађен са Јутјуб смерницама за монетизацију. Преглед канала обично траје око месец дана, мада некада може да траје и дуже.

Након што одређени канал буде укључен у Јутјуб партнерски програм, следи монетизација његовог садржаја. Наиме, у практичном смислу то значи да ће на постављеним видео-снимцима аутоматски почети да се појављују рекламе (тзв. рекламни банери), које су у највећем броју случајева повезане са садржајем самог канала (захваљујући подешеним таговима и датом опису).

Оно на шта је важно указати јесте чињеница да сам канал нема могућност да контролише који ће се оглашивачи оглашавати на видео-снимцима тог канала.

Висина прихода од монетизације

Када једном канал буде укључен у Јутјуб партнерски програм, отпремалац, односно власник канала може да остварује приход од монетизације свог садржаја. Међутим, оправдано се поставља питање од чега зависи висина оствареног прихода, а одговор је да висина накнаде зависи од више параметара.

С обзиром на то да Јутјуб своју зараду генерише од огласа које пушта током прегледа садржаја, није иста валоризација надокнаде у односу на чињеницу да ли су прегледи углавном из исте државе (Србије) или је публика интернационална. Монетизација је издашнија уколико су прегледи широм света (енг. *worldwide*) како би и сами огласи који се успут продају имали шири домет.

Осим тога, Јутјуб алгоритам прави дистинкцију између видео-снимака који имају мање од петсто приказа, с једне стране, и тзв. видеа у трендингу, с друге стране. Наиме, монетизација видеа у трендингу генерише већу накнаду, с обзиром на то да је реч о видео-снимку који је за кратко време доживео велики број прегледа и коментара, позитивне и негативне реакције.

Није само број прегледа фактор који одређује висину накнаде. Накнада се остварује када неко лице (било намерно или случајно) кликне на рекламу и исту гледа дуже од тридесет секунди. Висина накнаде зависи и од чињенице да ли је оглашивач одабрао цену по клику (ППЦ – *Pay-per-Click)* или пак цену по прегледу (ПТЦ – *Pay-to-Click*).

Порески третман

Накнада остварена путем монетизације подложна је опорезивању. Тако је и у самим условима Јутјуба јасно наведено да је лице које оствари приход од монетизованих видео-снимака дужно да плати порез. Наиме, физичко лице монетизацијом допушта објављивање реклама на видео-снимцима објављеним на његовом видео-каналу, што даље имплицира да оно пружа услугу рекламирања.

Приход генерисан монетизацијом сматра се „другим приходом", предвиђеним Законом о порезу на доходак грађана, чија пореска стопа износи 20%.

Поред наведеног, постоји обавеза плаћања припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање, а уколико је реч о незапосленом лицу (што је најчешћи случај), постоји и обавеза плаћања доприноса за здравствено осигурање.

Упис права својине на становима стеченим од стамбених задруга

Проблем укњижбе станова стечених од стамбених задруга решен је кроз ново тумачење Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре из јуна ове године, које је подробније размотрену у наставку.



Дејан Обренић,
дипломирани правник

Средином 2020. године у јавности је гласно пронета вест да је „након 50 година" коначно омогућено грађанима који су купили станове у изградњи од стамбених задруга да исте укњиже, тачније да их упишу у катастар непокретности, као и да се сами упишу као имаоци права својине на њима. Том приликом наведено је да, због техничких разлога, власници поменутих станова до сада нису могли да упишу своје право својине у катастру непокретности, без обзира на то што су станове стекли законито, на основу ваљаног правног посла, као и да се садашњим ангажманом РГЗ-а и надлежног министарства решава вишедеценијски проблем и отклања неправда нанета власницима који су станове стекли директно од стамбених задруга. Према јавно изнетим проценама РГЗ-а, број таквих станова у Републици Србији могао би да буде око 10.000, што, помножено са бројем станара у тим становима, практично представља цео један немали град који егзистира ван званичне евиденције непокретности у држави.

Потпуно је исправна примедба која је изнета истом приликом да су власници станова који су непокретности стекли куповином од стамбених задруга, улагањем рада и новчаних средстава у те задруге, заправо били дискриминисани у односу на купце станова уговором о откупу. Међутим, мора се напоменути да се наведена привилегија купаца тзв. станова из откупа заправо не састоји у томе што су они стицали станове по повлашћеним ценама и условима, јер су их стицали и у складу са тада важећим законским одредбама и на основу тих одредби закљученим уговорима, већ у томе што су, за разлику од уговора о куповини станова од стамбених задруга, уговори о откупу у пракси препознати као приоритетни за укњижбу. Наиме, иако стицање својине на становима откупом или куповином од стамбених задруга из садашње временске позиције можда може да изгледа као иста или слична ствар, за боље разумевање та два правна пута потребно је ствари посматрати из угла друштвено-политичких и идеолошких услова у којима су настале, а у крајњем случају и из угла законских прописа којима су (биле) уређене. Наиме, задруге су биле (а и даље јесу) правни субјект који постоји у нашем правном систему деценијама уназад. Оне представљају субјекте који су настали удруживањем средстава и рада својих чланова. Поред стамбених задруга, постојале су и земљорадничке, штедно-кредитне, потрошачке и друге задруге, при чему су њихово постојање и рад уређени Законом о задругама (исти назив носило је неколико различитих закона у прошлости). С друге стране, када се говори о стицању станова на основу уговора о откупу, мисли се на станове на којима је постојало право друштвене својине и државне својине, за које је носилац права располагања по сили закона био дужан да омогући откуп носиоцима станарског права, на њихов захтев. У том случају битно је, дакле, постојање права друштвене или државне својине на неком стану, као и постојање станарског права на страни купца, с тим што је откуп станова уређен Законом о становању. **Дакле, не може се говорити о неком сукобу између купаца станова од стамбених задруга и купаца станова из откупа, нити о дискриминацији**

дискриминације, а да се решење тог проблема налази у ширем тумачењу и слободнијој примени одредби члана 85. Закона о државном премеру и катастру. С друге стране, због формулације тог мишљења чини се да се оно односи на шири сегмент проблема у односу на онај у вези са којим је иницирано његово добијање, тј. да се њиме препоручује примена поменутих одредби члана 85. Закона, не само у поступцима уписа права својине на становима у оним објектима у којима је већ правоснажно извршен упис станова по основу уговора о откупу, већ и генерално, у вези са уписом станова стечених од стамбених задруга, наравно зависно од услова продаје који су уговорени са задругом. У прилог том запажању говори и чињеница да је убрзо по добијању наведеног мишљења министарства РГЗ кренуо у активну примену кроз аналогно тумачење одредби члана 85. Закона, утврђујући начин уписа права својине на основу уговора о куповини стана у изградњи са стамбеном задругом у ситуацијама када предметни стан није уписан у бази података катастра непокретности, као посебан део објекта, било да се налази у објекту за који није издато одобрење за градњу било да се налази у објекту за који су издата одобрење за градњу и одобрење за употребу. Међутим, делује да ће се аналогна примена одредби члана 85. Закона ипак односити само на упис својине на становима који се налазе у објектима у којима постоје правоснажно уписани власници станова стечених уговором о откупу, али не и на случајеве када у објекту не постоје правоснажно уписани станови из откупа.

На крају би могао да се извуче закључак да је државна управа на прави начин препознала постојање вишегодишњег проблема и бројне позитивне стране његовог решавања, као и да је у жељи да тај проблем што брже отклони прибегла најбржем и најмање формалном решењу – кроз мишљење надлежног министарства и измену у начину тумачења и примене законских одредби од стране управног органа који их примењује. Ипак, по природи ствари намеће се питање да ли су поменута средства решавања датог проблема довољно снажна и трајна, и што је најважније, да ли су у складу са осталим позитивноправним нормама. Ма колико било широко и оправдано, мишљење управног органа и тумачење законских одредби никада не може да замени законску одредбу, а она законска одредба која се у конкретном случају тумачи и примењује (или нажалост не) ипак се децидирано бави питањем станова стечених уговором о откупу стана у друштвеној односно државној својини.

На основу свега изнетог у тексту уочава се да су станови стечени уговором о откупу и станови стечени уговором са стамбеним задругама прометовани не само различитим врстама уговора, већ и кроз примену одредби различитих закона, па је упитно да ли се под једну врсту уговора и начина стицања могу подвести потпуно друга врста уговора и начин стицања, а нарочито да ли се то може учинити простом изменом тумачења једне те исте законске одредбе. Могу се замислити ситуације које ће се јављати у блиској будућности у вези са прометом станова који су стечени уговором са стамбеном задругом, који се налазе у објекту за који није издато одобрење за градњу, када ће се јавни бележник који буде поступао по захтеву странке за солемнизацију уговора о промету таквог стана питати да ли је дозвољен промет истог с обзиром на забрану промета нелегалних непокретности, прописану Законом о озакоњењу објеката и Законом о планирању и изградњи. Зато би се могло рећи да је, и поред мноштва позитивних страна решавања проблема промета станова купљених од стамбених задруга кроз шире тумачење и слободну примену законских одредби којима се регулише упис станова из откупа, ипак боље да се надамо да ће наведено питање бити решено на сигурнији и прецизнији начин, изменом или допуном закона.

Путем инфо-панела обавештавамо вас о вебинарима и онлајн-предавањима!

Разматрање одређених недоумица из области здравствене заштите и здравственог осигурања

И у овом броју настављамо да решавамо недоумице из области здравствене заштите и здравственог осигурања у циљу ефикасније и правилније примене прописа из наведене области.



Душан Рајаковић,
спец. менаџмента здравствених установа

У наставку текста размотрићемо теме, односно дати одговоре на поједина питања из области здравствене заштите и здравственог осигурања. Посебно ћемо се бавити питањима у вези са регулисањем боловања у ситуацији када је привремена спреченост за рад наступила приликом боравка у иностранству, статусом наставника или сарадника факултета здравствене струке, континуираном едукацијом и другим облицима стручног усавршавања, као и основним појмовима комплементарне медицине и могућностима лечења дијализом у кућним условима. Наведене теме подробније ће бити обрађене у циљу ефикасне и правилне примене прописа, у складу са важећом законском и подзаконском регулативом. Послодавцима ћемо указати на императивност појединих одредби, а запосленима и пацијентима на права и могућности које имају. Посебно ћемо се бавити актуелним тренутком и информацијама које могу да буду од користи нашим претплатницима.

1. РЕГУЛИСАЊЕ БОЛОВАЊА КАДА ЈЕ ПРИВРЕМЕНА СПРЕЧЕНОСТ ЗА РАД НАСТУПИЛА ПРИЛИКОМ БОРАВКА У ИНОСТРАНСТВУ

Привремену спреченост за рад осигураника по правилу утврђује изабрани лекар, и то до шездесет дана спречености за рад, затим када се осигураник налази на стационарном лечењу, као и у случају неге члана уже породице. За време привремене спречености за рад осигураницима припада накнада зараде ако је здравствено стање осигураника, односно члана његове уже породице такво да је осигураник спречен за рад: 1. услед болести или повреде ван рада, 2. услед професионалне болести или повреде на раду, 3. због болести или компликација у вези са одржавањем трудноће, 4. због прописане мере обавезне изолације као клицоноше или због појаве заразних болести у његовој околини, 5. због неге болесног, односно повређеног члана уже породице, 6. због добровољног давања органа, ћелија и ткива, изузев добровољног давања крви, 7. у случају када је одређен за пратиоца болесног осигураног лица упућеног на лечење или лекарски преглед у друго место, односно док борави као пратилац у стационарној здравственој установи.

Спреченост за рад осигураника наступа на дан када изабрани лекар утврди да осигураник није способан за обављање свог рада због болести или повреде, односно на дан када изабрани лекар утврди потребу за негом члана уже породице осигураника или други прописани разлог за привремену спреченост за рад осигураника. Изузетно, изабрани лекар може да утврди привремену спреченост за рад осигураника и за период пре првог јављања осигураника на преглед, односно јављања осигураника изабраном лекару, али највише за три дана уназад од дана када се осигураник јавио изабраном лекару.

Предлог стручног конзилијума здравствене установе садржи: 1. медицинске индикације, 2. мишљење о испуњености услова и 3. датум почетка лечења хемодијализом у кућним условима. Здравствена установа доставља матичној филијали предлог стручног конзилијума и спецификацију материјала за лечење хемодијализом у кућним условима, а изабраном понуђачу спецификацију материјала за лечење. Лекар специјалиста здравствене установе у којој осигурано лице које се лечи перитонеумском дијализом обавља контролне прегледе, матичној филијали доставља предлог и спецификацију материјала за лечење перитонеумском дијализом, а изабраном понуђачу спецификацију материјала за лечење. Лекарска комисија матичне филијале даје оцену предлога стручног конзилијума и лекара специјалисте и о својој оцени обавештава здравствену установу у року од пет дана од дана добијања предлога. До добијања оцене лекарске комисије здравствена установа дужна је да осигурано лице лечи хемодијализом, односно перитонеумском дијализом у болничким (стационарним) условима. По добијању сагласности лекарске комисије материјал за лечење хемодијализом, односно перитонеумском дијализом у кућним условима осигураном лицу обезбеђује изабрани понуђач са којим је Републички фонд за здравствено осигурање закључио уговор.

У случају да се здравствено стање осигураног лица промени у толикој мери да није могуће лечење хемодијализом, односно перитонеумском дијализом, или осигурано лице не сарађује у лечењу и неоправдано не долази на контроле у надлежну здравствену установу, стручни конзилијум, односно лекар специјалиста надлежне здравствене установе даје предлог, са образложењем за прекид и престанак лечења хемодијализом или перитонеумском дијализом у кућним условима, о чему оцену даје лекарска комисија матичне филијале.

Иако изискује значајна финансијска издвајања, кућно лечење има велику предност, поготово за популацију веће старосне доби. Зато је здравствена политика у датој области усмерена ка афирмацији и стварању услова за лечење у ванболничким условима. Кућна дијализа представља алтернативу болничком лечењу будући да пружа већу флексибилност распореда и учесталост лечења.

Електронски часопис

ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ

Часопис **„Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ”**, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Намењен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издвајамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца”, „Календар правних аката” и „Регистар прописа”.

Тренутно се у издању налази преко 1.100 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњим бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За претплату и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Материјални положај судија у Републици Србији

У Републици Србији не постоји јединствен законски пропис којим је регулисан материјални положај судија. Судије не доносе законе, али их примењују.



Весна Мартиновић,
судија Основног суда у Сомбору

Материјални положај свих запослених у правосуђу увек је актуелна тема, а посебно материјални положај судија, који није регулисан јединственим законским прописом. Материјални положај судија може да се посматра кроз прилике и околности у којима судије раде (старе зграде, неадекватно опремљене и нефункционалне и сл.) и кроз недостатак опреме (као што су компјутери, штампачи, немогућност неограниченог коришћења интернета, прописа, судске праксе), као и кроз недостатак људских ресурса, судијских помоћника и сарадника, који су од велике важности за правосудни систем. Међутим, материјални положај судија највише се опажа кроз плате које судије остварују, које не доприносе независности судија, стручности, потреби за усавршавањем, обиму посла који свакодневно обављају и који се од њих очекује, с обзиром на то да доносе одлуке које се директно одражавају на живот појединца, његове породице и целе заједнице у којој исти живи. Њихов рад мери се тзв. месечном нормом, односно бројем урађених предмета у основним судовима, којима се грађани најчешће и обраћају.

Поред свих гаранција државе о независности судства, још увек не постоји јединствен законски пропис којим је регулисан материјални положај судија, што наведену тему чини интересантном с више аспеката. Овде ће бити речи о прописима којима се регулише материјални положај судија. Наиме, судије примењују законе које усваја скупштина, коју чине народни посланици, бирани непосредно од стране народа на изборима. Судије не доносе законе, али их примењују. Приликом обављања свог посла, поступајући по тужбеним захтевима, судије доносе одлуке које се односе на радноправни статус запослених у различитим областима у оквиру радног права, које су притом засноване на донетим законима.

Насупрот поменутој чињеници, материјални положај судија није регулисан јединственим законским прописом, већ се на исте примењује већи број истих, што доприноси различитом тумачењу и различитој судској пракси управо када је положај судија у питању, тако да су и судије, као грађани, принуђени да заштиту својих права затраже судским путем. На то да не постоји препрека за доношење једног јединственог прописа указује и чињеница да постоји јединствени законски пропис којим је регулисан материјални положај народних посланика, као представника Скупштине, у ком су таксативно наведена сва права која остварују, а то је Закон о примањима народних посланика у Народној скупштини Републике Србије, објављен у „Службеном гласнику РС" бр. 7/91.

Судија својом личношћу доприноси одржавању независности и непристрасности правосудног система и пружа гаранцију права на правично суђење свим грађанима. Сходно наведеном, плата судија **треба да буде материјална гаранција судијске независности, како је то прописано чл. 4. Закона о судијама Републике Србије, који гласи: „Судија има право на плату у складу са достојанством судијске функције и његовом одговорношћу, плата судије значи гаранцију независности и судије и сигурности његове породице**." Дакле, судија у Републици Србији треба да има плату у складу са функцијом коју обавља, без оптерећења због основних егзистенцијалних потреба, решавања стамбеног питања или даљег школовања како свог тако и деце, како би

организациони услови за ефикасну наплату судских такси који би обезбеђивали да се наплата одвија без утицаја на ток судског поступка и само под надзором судија, а не уз активно и једино учешће судија у делу поступка који није везан за одлучивање у судском поступку.

На основу претходно изнетог може да се закључи да је отворен само део теме о материјалном положају судија. Суштинским схватањем значаја регулисања радноправног статуса судија могуће је донети јединствени правни акт којим би се регулисао тај статус, чиме би се допринело гаранцији независности и самосталности, о којима се много говори без сагледавања стварности у којој судије живе и раде као и сви грађани.

Дисциплинска одговорност полицијских службеника и повреде службене дужности

У тексту су размотрена питања дисциплинске одговорности полицијских службеника и повреде службене дужности, као и питање дисциплинских мера које се могу изрећи за учињене повреде.



Богдан Д. Тодоровић,
адвокат из Београда

Полицијски службеници су државни службеници у односу на које се примењује Закон о полицији („Сл. гласник РС” бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018 – даље: ЗП), којим су горенаведена питања и уређена, а притом представља и *lex specialissimus* у односу на Закон о државним службеницима („Сл. гласник РС” бр. 79/2005, 81/2005, 83/2005, 64/2007, 67/2007, 116/2008, 104/2009, 99/2014, 94/2017 и 95/2018 – даље: ЗДС), који је *lex specialis* у односу на Закон о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 и 113/2017 – даље: ЗР), као *lex generalis* у материји радног права, који је, као такав, основни извор радног права у Републици Србији који се примењује на све запослене и послодавце на територији Републике Србије, укључујући и државне службенике на које се примењује супсидијарно.

1. ПОЈАМ ДИСЦИПЛИНСКЕ ОДГОВОРНОСТИ

Имајући у виду чињеницу да дисциплинска одговорност није дефинисана одредбама Закона о полицији нити у теорији на неки општи јединствени начин, најпре треба указати на то да је дисциплинско право област у праву која регулише дисциплинску одговорност као врсту личне одговорности, и то искључиво понашање запосленог на раду и у вези са радом, дакле радну дисциплину, као и дисциплински поступак у вези са наведеним.

Када је у питању дисциплинска одговорност у нашем праву, прави се разлика у зависности од тога да ли је реч о општем или посебном режиму радних односа. Наше законодавство у општем режиму радних односа не садржи закон који регулише дисциплинску одговорност запослених. Закон о раду, иако *lex generalis*, не уређује дату област непосредно, већ поједине одредбе које се односе на отказ уговора о раду садрже институте који представљају основ дисциплинске одговорности: скривљена повреда радне обавезе, непоштовање радне дисциплине, кривично дело учињено на раду или у вези са радом. С друге стране, у посебном режиму радних односа област дисциплинске одговорности уређена је путем „посебних” и још „посебнијих” закона, као засебан правни ин-

чана казна, распоређивање на друго радно место на којем се обављају послови за које је, као услов, прописана непосредно нижа стручна спрема, односно нижа платна група, и то у трајању од шест месеци до две године, заустављање у стицању непосредно вишег чина/звања од две до четири године, губљење стеченог чина/звања и одређивање непосредно нижег чина/звања у стручној спреми и престанак радног односа.

Прва у низу дисциплинских мера коју Закон о полицији наводи јесте дисциплинска мера писана опомена, сврстана у групу дисциплинских мера за лаке повреде службене дужности. Закон прописује да је наведену меру могуће изрећи само у случају када је учињена нека од лаких повреда службене дужности прописаних законом (ЗП, члан 208. став 1. тачка 1).

Када је у питању дисциплинска мера новчана казна, она такође може да се изрекне за извршену повреду радне обавезе, а састоји се у обустави зараде запосленог који је радну обавезу повредио. Према Закону о полицији предвиђено је да наведена мера може да се изрекне за лаке повреде службене дужности у износу од 10% до 20% од месечне основне плате увећане за минули рад, остварене у месецу у ком је решење о утврђеној дисциплинској одговорности постало коначно (ЗП, члан 208. став 1. тачка 2). Међутим, за разлику од дисциплинске мере писане опомене, новчана казна може да се изрекне и за учињене тешке повреде службене дужности, и то у износу од 20% до 40% од основне плате увећане за минули рад у време од два до шест месеци (ЗП, члан 209. став 1. тачка 1).

Дисциплинске мере за извршене тешке повреде службене дужности које могу да се изрекну, а прописује их Закон о полицији, јесу и дисциплинска мера распоређивање на друго радно место на којем се обављају послови за које је, као услов, прописана непосредно нижа стручна спрема, односно нижа платна група, и то у трајању од шест месеци до две године, затим заустављање у стицању непосредно вишег чина/звања од две до четири године и губљење стеченог чина/звања и одређивање непосредно нижег чина/звања у стручној спреми.

На крају, најстрожа дисциплинска мера коју познаје Закон о полицији јесте дисциплинска мера престанка радног односа. Према Закону, она може да се изрекне за учињене тешке повреде службене дужности (ЗП, члан 209. став 1. тачка 5), при чему је исти закон сврстава у групу посебних случајева, када може да дође до престанка радног односа у Министарству, и то закључно са даном коначности решења о престанку радног односа (ЗП, члан 172. став 2. тачка 1).

Институт привременог удаљења запосленог са рада није дисциплинска мера, али има везе са дисциплинским поступком, а као такав познаје га и Закон о полицији. Наиме, Закон о полицији у члану 217. став 4. прописује да запослени у Министарству могу бити привремено удаљени са рада на образложени предлог руководиоца, када је против њих донета наредба о спровођењу истраге за кривично дело за које се гони по службеној дужности, или је покренут дисциплински поступак због тешке повреде службене дужности, као и уколико би њихово присуство на раду штетило интересима службе, ометало поступак прикупљања доказа или ометало ток кривичног или дисциплинског поступка, уз посебно образложење. Наведено удаљење може да траје до правоснажног окончања кривичног поступка, односно до окончања дисциплинског поступка, а за то време запослени имају право на накнаду у висини 1/2 основне плате, односно 2/3 основне плате ако једини издржавају породицу (ЗП, члан 217. став 5). Против решења о удаљењу запослени могу да поднесу жалбу Жалбеној комисији Владе у року од осам дана од дана уручења решења о удаљењу, при чему жалба не одлаже извршење решења (ЗП, члан 217. став 7). Полицијском службенику који је удаљен са рада одузимају се службена значка, службена легитимација, оружје и друга средства која су му поверена за обављање послова, док траје привремено удаљење, а државном службенику службена легитимација (ЗП, члан 217. став 8).

У једном од наредних бројева овог часописа биће размотрено питање дисциплинског поступка који може да се покрене и води против полицијског службеника, при чему то питање такође регулише Закон о полицији.



Принудна ликвидација привредних друштава

У наставку су анализиране одредбе чл. 546–548. Закона о привредним друштвима којима су прописани разлози за покретање поступка принудне ликвидације, начин покретања поступка, статус друштва у ликвидацији, окончање поступка принудне ликвидације и последице брисања друштва из регистра у случају принудне ликвидације.



Владимир Саичић,
дипл. правник

Појам принудне ликвидације и разлика у односу на поступак ликвидације

Принудна ликвидација представља посебан институт регулисан Законом о привредним друштвима, који се знатно разликује од ликвидације друштва. Док се ликвидација покреће одлуком чланова или скупштине друштва, принудну ликвидацију покреће регистратор по службеној дужности. При принудној ликвидацији не постоје услови у погледу имовине друштва, тј. да је имовина довољна за намирење поверилаца, а ни ликвидациони управник итд. Дакле, сличност између принудне ликвидације и ликвидације огледа се у називу, али и циљу – престанку постојања привредног друштва. Док се у погледу ликвидације ради о „вољном" престанку, када је реч о принудној ликвидацији, то није случај, већ се ради о наступању услова које закон препознаје као сметњу егзистенцији привредних друштава.

Чланом 546. Закона о привредним друштвима прописани су хетерогени разлози за покретање поступка принудне ликвидације, тако да се уочава да је Закон за низ чињеница које се могу јавити у току постојања привредног друштва предвидео исту последицу – принудну ликвидацију. **Принудна ликвидација увек се покреће по службеној дужности, па је недозвољен предлог предлагача, с тим што не може да се покрене ни на иницијативу странака, већ искључиво по наступању услова из члана 546. Закона о привредним друштвима**.

Исто становиште заузела је и судска пракса. У образложењу Решења Привредног апелационог суда Пвж. 163/2013 од 1. 3. 2013. године наведено је да је правилно првостепени суд стао на становиште да је предлог предлагача недозвољен, имајући у виду да се принудна ликвидација не може покретати по иницијативи странака, па ни самог привредног субјекта који жели да се над њим спроведе принудна ликвидација, већ се поступак принудне ликвидације може покренути искључиво од стране Агенције за привредне регистре Републике Србије по службеној дужности. У образложењу истог решења такође се наводи да је одредбом члана 547. Закона о привредним друштвима прописано да, у случајевима из члана 546. истог закона, који регулише ситуације када се покреће принудна ликвидација, регистратор који води регистар привредних субјеката по службеној дужности преводи друштво у статус „у принудној ликвидацији" и истовремено објављује оглас о принудној ликвидацији на интернет страници Регистра привредних субјеката у непрекидном трајању од шест месеци. **Из цитиране одредбе јасно произлази да се поступак принудне ликвидације покреће искључиво од стране регистратора привредних субјеката по службеној дужности у ситуацијама које су предвиђене чл. 546. Закона о привредним друштвима**.



обавезе, застарелост не почиње да тече док се поступак принудне ликвидације не оконча.

Након истека рока из члана 547. став 2. ЗПД-а, регистратор који води Регистар привредних субјеката у даљем року од тридесет дана по службеној дужности доноси акт о брисању друштва и брише друштво из поменутог регистра у складу са законом о регистрацији. Имовина брисаног друштва постаје имовина чланова друштва у сразмери са њиховим уделима у капиталу друштва, а у случају ортачког друштва које нема капитал расподељује се на једнаке делове између ортака. Чланови друштва своје односе у погледу имовине уређују уговором, при чему сваки члан друштва може да тражи да надлежни суд у ванпарничном поступку изврши поделу те имовине.

Након брисања друштва из Регистра привредних субјеката, чланови брисаног друштва одговарају за обавезе друштва, и то ортаци и комплементари неограничено солидарно, а командитори, чланови друштва с ограниченом одговорношћу и акционари акционарског друштва солидарно до висине примљеног износа из ликвидационог остатка. Међутим, контролни члан друштва с ограниченом одговорношћу и контролни акционар акционарског друштва одговарају неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања друштва из поменутог регистра. Сматра се да је одређено лице контролни члан друштва увек када самостално или са повезаним лицима поседује већинско учешће у основном капиталу друштва. Дакле, у друштвима са једним чланом или са већинским учешћем једног члана, самостално или удружено с повезаним лицима, члан друштва са већинским учешћем одговара свом својом имовином за обавезе ликвидираног друштва, слично као ортак за обавезе ортачког друштва или предузетник за обавезе из предузетничке делатности.

Календар важења правних аката

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

- **Закон о изменама и допунама Закона о странцима** („Сл. гласник РС” бр. 31/2019)

– одредбе члана 6. почиње да се примењују од 1. 12. 2020. године.

- **Правилник о метролошким условима за положене цилиндричне резервоаре** („Сл. лист СФРЈ” бр. 26/81) **и Метролошко упутство за преглед положених цилиндричних резервоара волуметријском методом** („Сл. гласник РС” бр. 3/05)

– престају да важе 31. 12. 2020. године.

- **Посебан колективни уговор за високо образовање** („Сл. гласник РС” бр. 86/2019)

– престају да важе 14. 12. 2020. године.

Притворски основ у судској пракси по члану 211. став 1. тачка 2) ЗКП-а

У вези са наведеним разлогом за одређивање и продужење притвора по чл. 211. ст. 1. т. 2) ЗКП-а судска пракса је богата, па су у тексту приказане карактеристичне судске одлуке, а представљено је и Решење Вишег суда у Чачку Кв. 144/17 од 5. октобра 2017. године.



Драган У. Калаба,
заменик вишег јавног тужиоца у Чачку у пензији

Законик о кривичном поступку Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 72/11… 35/19) у глави VIII, под називом „Мере за обезбеђење присуства окривљеног за несметано вођење кривичног поступка”, у чл. 188. ст. 1. т. 7) предвиђа најтежу меру, а то је притвор. Притвор подразумева одузимање слободе кретања на основу одлуке суда, из тачно одређених законских разлога, а ради обезбеђења присуства окривљеног и несметаног вођења кривичног поступка. Истовремено притвор је и уставноправна категорија сходно чл. 30. и 31. Устава Србије, с обзиром на то да се поменутом мером задире у Уставом загарантоване слободе и права грађана. Исти се одређује одлуком суда која се тиче осумњиченог када постоји основана сумња да је учинио кривично дело које се гони по службеној дужности.

Како се ради о уставној категорији, то је у чл. 189. ЗКП-а предвиђено нужно постојање општих и неопходних услова за одређивање притвора. Тако ће приликом одређивања притвора орган поступка (чл. 2. т. 15) ЗКП-а) водити рачуна да се не примењује наведена мера ако иста сврха може да се постигне блажом мером (чл. 189. ст. 1. ЗКП-а). Наравно, орган поступка може да одреди две или више мера предвиђених у чл. 188. ЗКП-а (чл. 189. ст. 2. ЗКП-а). Орган поступка ће меру односно мере из чл. 188. ЗКП-а (позив, довођење, забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивање одређених места, забрана напуштања боравишта, јемство, забрана напуштања стана, притвор) укинути по службеној дужности када престану разлози због којих су одређене, односно замениће се другом блажом мером када за то постоје услови.

Када орган поступка најпре води рачуна о општим условима за одређивање мера, дужан је да потом, сходно чл. 210. ЗКП-а, води рачуна о основним правилима о одређивању притвора. У вези са тим у чл. 210. ст. 1. ЗКП-а наведено је следеће: „Притвор се може одредити само под условима предвиђеним у овом законику и само ако се иста сврха не може остварити другом мером.” То значи да се притвор, као уставна и законска категорија, при чему је предвиђен у чл. 188. т. 7) ЗКП-а као најтежа мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка, може одредити само:

- под условима предвиђеним у чл. 211. ЗКП-а,
- ако се иста сврха (присуство окривљеног несметаном вођењу кривичног поступка) не може остварити другом мером.

То је и нормално јер се ради о најтежој мери предвиђеној у чл. 188. т. 7) ЗКП-а, с једне стране, као и о одузимању слободе кретања, с друге, као једног од основних права и слобода грађанина. Сходно наведеном, значај такве мере односи се и на:

- трајање притвора (временско) и
- вођење поступка са нарочитом хитношћу.

Таква обавеза наведена је у чл. 210. ст. 3. ЗКП-а и гласи: „Дужност је свих органа који

o учешћу и улози окривљених у извршењу кривичних дела, при чему су у пријатељским односима са другоокривљеним, који није саслушан јер је у бекству.

(Решење Врховног суда Србије Кж 2870/08 од 19. новембра 2008)

II Непостојање разлога за одређивање и продужење притвора по чл. 211. ст. 1. т. 2) ЗКП-а

Случај 1.

Неоснован је предлог јавног тужиоца да се притвор продужи због особитих околности које указују на то да ће окривљени ометати поступак утицањем на сведока када је тај сведок припадник полиције, који је уједно и оштећен кривичним делом.

(Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж 2/19 од 16. јануара 2019)

Случај 2.

Чињеница да је у односу на оптужене потврђена оптужница, те да су оптуженима из оптужнице достављени искази сведока из истраге, чиме им је постао познат идентитет сведока, као и садржај њихових исказа из истраге, само по себи, без постојања других релевантних чињеница и околности, не указује на постојање озбиљног ризика да ће оптужени боравком на слободи, у циљу умањења или избегавања кривичне одговорности, извршити утицај и притисак на сведоке да промене своје исказе.

(Решење Већа Апелационог одељења суда Босне и Херцеговине Кж 28774/18 од 13. септембра 2018)

Случај 3.

Суд не може продужити притвор осумњиченом због потенцијалног утицаја на сведоке који нису саслушани уколико не наведе који сведоци се још имају саслушати и на које околности од значаја за поступак треба да се изјасне.

(Решење Вишег суда у Пожаревцу Кж 93/15 од 30. марта 2015)

Случај 4.

Када више не постоје особите околности, већ обичне околности којима се указује на то да ће окривљени боравком на слободи утицати на саучеснике и сведоке, тада има места укидању притвора окривљеног који је одређен по чл. 142. ст. 1. т. 2) ЗКП-а.

Из образложења:

Питање одређивања, односно продужење притвора по наведеном законском основу мора бити оправдано „особитим околностима". Како из списа не произлазе околности које би указивале на радњу или пак покушај окривљеног да непосредно или посредно утиче на сведока, то за сада такве особите околности не постоје. При томе треба имати у виду и то да су друга двојица окривљених за време вођења поступка на слободи, па се побијаним решењем оправдано поставља питање да ли наведена околност постоји једино и на страни окривљеног коме је сада притвор укинут.

(Решење Основног суда у Чачку Кв 360/12 од 20. јула 2012. и Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж 1349/12 од 30. јула 2012)

Случај 5.

Нису испуњени законом прописани услови за одређивање притвора осумњиченом из разлога да особите околности указују на то да ће осумњичени ометати поступак утицајем на сведока у погледу чињенице да је осумњичени лишен слободе после протека дужег времена – више од шест месеци од извршења кривичног дела, као и да сведок кога треба испитати у току поступка није присуствовао радњи извршења кривичног дела које се осумњиченом ставља на терет.

(Решење Вишег суда у Ваљеву Кв 83/15 од 15. маја 2015)

Случај 6.

Не постоје особите околности које указују на то да ће окривљени утицати на сведоке ако су предложени сведоци припадници полиције који треба да сведоче на околности проналаска оружја и опојне дроге код окривљеног.

(Решење Окружног суда у Београду Кв 2619/03 од 17. октобра 2003)

Упоредни приказ неких истоврсних одредби Закона о прекршајима Црне Горе и Републике Србије

У овом тексту дат је упоредни приказ појма прекршаја, начела прекршајног поступка, надлежности за суђење / вођење прекршајног поступка, тока прекршајног поступка, врсти одлука и прекршајних санкција у законима о прекршајима Црне Горе („Сл. лист ЦГ" бр. 1/2011, 6/2011, 39/2011, 32/2014, 43/2017 и 51/2017) и Републике Србије („Сл. гласник РС" бр. 65/2013, 13/2016, 98/2016 и 91/2019).



Владимир Живанкић
судија Прекршајног суда у Кикинди

I ПОЈАМ ПРЕКРШАЈА

Појам (у Закону Републике Србије), односно одређење (у Закону Црне Горе) прекршаја у оба закона налази се у члану 2, при чему је у црногорском закону то радња која представља повреду јавног поретка која је утврђена законом или другим прописом и за коју је прописана санкција, док је у српском реч о противправном делу које је законом или другим прописом надлежног органа одређено као прекршај и за које је прописана прекршајна санкција. По оба закона општа обележја прекршаја као казненог дела јесу утврђеност односно одређеност радње, тј. дела у закону или другом пропису. Иако је у Закону о прекршајима РС изричито наведено да „други пропис" мора да донесе надлежни орган да би одређено дело било прекршајно, јасно је да се ни у Закону о прекршајима ЦГ појам другог прописа не може схватити другачије него као да га је донео надлежни орган. Ти органи су у оба закона влада, јединица локалне самоуправе (у ЗОП-у ЦГ то је члан 4) и скупштина аутономне покрајине (члан 4. ЗОП-а РС).

Поред свега, по оба закона нужно је да је за прекршајну радњу / прекршајно дело прописана санкција, која је по природи ствари прекршајна, али је то ипак посебно истакнуто у ЗОП-у РС. У Црној Гори прекршајна **радња** је она која повређује јавни поредак, док је у Републици Србији прекршајно **дело** оно које је противправно!

Постоје, дакле, различити појмови – радња и дело, као и појмови јавног поретка и противправности. По оба закона прекршај може да буде извршен чињењем или нечињењем. Чињење и нечињење предузима или пропушта да предузме једино човек, па одатле следи да је у питању људска радња. Међутим, јасно је да је дело шири појам од радње. Да без људске радње, тј. радње човека (било да је то радња чињења или нечињења) нема казненог (у нашем случају прекршајног) дела. А да би прекршајно дело постојало, морају да буду остварени – испуњени и остали законом прописани услови, тј. да је радња противправна („да би одређено понашање човека представљало кривично дело, потребно је да је оно противправно, тј. да је противно нормама садржаним у правним прописима […] Када закупац не плаћа закупнину, то је противно закону, али неплаћање закупнине није предвиђено као кривично дело"), односно да се њом повређује јавни поредак.

У ЗОП-у ЦГ наведено је и (одговорност физичког лица у члану 16) „да је физичко

тересу. Таквих одредби о изрицању двеју казни за један прекршај нема у ЗОП-у ЦГ.

У ЦГ су, као санкције, засебно издвојене мере упозорења – опомена и условна осуда. Опомена постоји и у РС, али не и условна осуда. С друге стране, у РС као засебна прекршајна санкција постоје казнени поени (који се изричу за прекршаје против безбедности саобраћаја на путевима), којих у том облику нема у ЗОП-у ЦГ. Међутим, у глави V („Одузимање имовинске користи, рехабилитација, подаци из прекршајне евиденције и правне посљедице осуде") као једна од правних посљедица осуде „јесте и стицање казнених бодова, који се могу прописати законом којим се уређује безбједност саобраћаја на путевима" (чланови 56. и 57.).

Истоврсне заштитне мере у обе Републике су: одузимање предмета, забрана управљања моторним возилом, јавно објављивање – у ЦГ одлуке, а у РС пресуде, протеривање (у ЦГ), односно удаљење (у РС) странаца, односно странца са територије државе.

У ЗОП-у РС једним чланом (59) прописана је заштитна мера обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци, док су у члану 49. ЗОП-а ЦГ услови за изрицање заштитне мере обавезног лечење алкохоличара од зависности, обавезног лечења наркомана од зависности, обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи и обавезног психијатријског лечења на слободи, одређени (упућујућом одредбом) као и у Кривичном законику. Уз то, обавезно психијатријско лечење постоји у оба закона, с тим што је у ЦГ та мера одређена двојако (у два засебна члана) као лечење и чување у здравственој установи и лечење на слободи, а у РС само као мера лечења, која се може спровести и на слободи и у здравственој установи. Такође је чланом 42. ЗОП-а ЦГ одређено и да се законима којима се прописују прекршаји могу одредити и друге заштитне мере, али и да се оне, изузетно, могу прописати и другим прописом (значи, не само законом), док је чланом 43. одређено да се заштитне мере забране управљања моторним возилом и одузимања предмета могу изрећи и прекршајним налогом. Та могућност не постоји у ЗОП-у РС. Међутим, ЗОП РС у члановима 61, 63, 66. и 66а предвиђа заштитне мере које у ЗОП-у ЦГ не постоје: забрана приступа оштећеном, објектима или месту извршењу прекршаја (то је пак специфична мера која се изриче у току прекршајног поступка „ради спречавања учиниоца да понови прекршај или да настави да угрожава оштећеног"), забрана присуствовања одређеним спортским приредбама, одузимање животиња и забрана држања животиња, забрана учествовања у поступцима јавних набавки.

Васпитне мере које се могу изрећи малолетним учиниоцима прекршаја, а исте су у оба закона јесу: мере упозорења и усмеравања, и то укор и посебне обавезе, као и мере појачаног надзора. Мера која постоји само у ЗОП-у ЦГ јесте „васпитна мјера упућивање у васпитну установу незаводског типа, која је у члану 65. одређена као посебна врста васпитне мјере."

Ако посматрамо посебне обавезе, видимо следеће разлике:

- у ЗОП-у РС не постоји мера да малолетник редовно похађа школу, односно да не изостаје са посла, као ни мера да се укључи у појединачни или групни третман у здравственој установи или саветовалишту за младе;
- мера у ЗОП-у ЦГ да се „малољетник уздржава од уживања алкохолних пића и опојних дрога или да се подвргне одговарајућем лијечењу" другачија је него у ЗОП-у РС – да се подвргне одвикавању и лечењу од зависности од алкохола и других психоактивних супстанци, зато што у том другом закону нема одређења о уздржавању од уживања алкохолних пића и опојних дрога;
- у ЗОП-у ЦГ пак не постоји мера да се ради учења или провере знања саобраћајних прописа упути у надлежну установу за оспособљавање возача.

Мере појачаног надзора су:

- у ЦГ: „1) појачан надзор од стране родитеља, усвојиоца или стараоца, 2) појачан надзор од стране органа старатељства и 3) појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитавање и образовање малољетника;"
- а у РС: 1) појачан надзор од стране родитеља, усвојитеља или старатеља, и 2) појачан надзор органа старатељства.

Имате питање? Имамо одговор!

У овој рубрици дајемо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора имају искључиво претплатници на наш часопис.

УПРАВНО ПРАВО

Одговори на питања са вебинара на тему „Трошкови управног поступка"

П: *Да ли пуномоћнику странке – адвокату припадају трошкови управног поступка за састав жалбе ако се поступак покреће не само по службеној дужности већ и по захтеву странке, а жалба буде усвојена, па након тога првостепени орган донесе странци решење о признавању предметног права?*

Друга ситуација је када жалба буде усвојена, али првостепени орган у поновном поступку одбије захтев странке.

Такође, шта се дешава и са адвокатском тарифом, с обзиром на то да државни управни органи на сваки начин покушавају да одбију захтев странке коју је заступао адвокат за накнаду трошкова управног поступка, као неоснован, или када су већ принуђени да признају оправдане трошкове, обично смањују вредности која је прописана адвокатском тарифом, нпр. за састав усвојене жалбе? Новија пракса Управног суда иде ка томе да се што више штите интереси странака и њихових пуномоћника када се утврди да су трошкови управног поступка били корисни за странку, нужни и оправдани, а да је предавач током излагања био мало субјективан када су у питању заштита и интерес државних управних органа, као и при ставу да се поменути трошкови поступка пуномоћницима странака – адвокатима признају само изузетно и рестриктивно.

О: С обзиром на то да су постављена три питања која се односе на различите ситуације, дајемо одговоре на њих по редоследу:

1. У погледу накнаде трошкова за заступање странке законодавац у члану 84. ЗУП-а прописује да трошкове поступка чине само неопходни и оправдани трошкови заступања странке. Дакле, не сви трошкови заступања странке већ само они који су у конкретном случају били неопходни и оправдани. О томе који се трошкови заступања могу сматрати неопходним и нужним ЗУП не даје ближе појашњење, због чега је службеном лицу које води поступак остављено да о томе одлучи.

Што се тиче накнаде трошкова у поступцима који су покренути захтевом странке, правило је да странка сноси трошкове поступка кад је првостепени поступак покренут њеним захтевом. (члан 85. став 3. ЗУП-а). Међутим, ако у поступку учествују противне странке, странка чијим је захтевом покренут поступак који је окончан неповољно за њу надокнађује противној странци оправдане трошкове сразмерно делу захтева у којем није успела (став 4. истог члана). Из те одредбе види се да је законодавац био недоследан јер би требало да, према наведеној одредби, странка по коју је поступак окончан неповољно накнади противној странци трошкове поступка (укључујући и трошкове заступања странке), уколико су исти били оправдани (не и неопходни, како је, као правило, прописано у члану 84).

2. Уколико је другостепени орган поништио првостепено решење и предмет вратио првостепеном органу на поновно одлучивање (члан 171. став 3. ЗУП-а), првостепени орган према околностима случаја може да одбије захтев странке. Само се по себи разуме да у таквој ситуацији пуномоћнику не припада право на трошкове поступка. То је последи-

тивностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно васпитач, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру у складу са законом.

На трећем нивоу активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад, који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама, и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу у року од 24 сата. Процена нивоа насиља у року од 24 сата утврђује се на састанку тима за заштиту.

Према томе, разврставање насиља по нивоима не врши се од стране Тима за насиље у школи када је у питању насиље ученика према запосленом.

Тим за насиље учествује у изради Плана заштите од насиља, који треба да садржи и евалуацију плана.

ПРИВРЕДНО ПРАВО

П: *У питању је јавно акционарско друштво, које има Скупштину, Надзорни одбор, Извршни одбор и Генералног директора. Надзорни одбор има пет чланова. Ако акционар са око више од 50% акција предложи да се пре истека мандата разреше три члана Надзорног одбора и именују три нова члана која он предложи, како је најисправније да се то спроведе по закону? Да ли акционар предлаже Надзорном одбору сазивање ванредне седнице Скупштине акционара са тачкама: разрешење чланова НО и именовање чланова НО и даје своје предлоге?*

О: Сходно члану 372. Закона о привредним друштвима, ванредну седницу скупштине сазива надзорни одбор ако је управљање друштвом дводомно, између осталог, по захтеву акционара који имају најмање 5% основног капитала друштва.

Захтев из става 1. тачка 2) члана 372. ЗПД-а мора да садржи податке о сваком подносиоцу захтева у складу са чланом 265. ЗПД-а, као и образложени предлог дневног реда седнице. У случају из става 1. тачка 2) члана 372. ЗПД-а, дневни ред ванредне седнице може бити утврђен искључиво према предлогу дневног реда из захтева, осим тачака које нису у делокругу скупштине

Дакле, у представљеном случају акционар шаље захтев Надзорном одбору да се седница одржи, као и образложени предлог дневног реда седнице, а Надзорни одбор сходно томе сазива ванредну седницу.

ИНГ-ПРО
3 ДЕЦЕНИЈЕ
С НАМА НЕМА ЛУТАЊА



Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом…" бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом Дана људских права

Остварење основних, а нарочито сложенијих људских права упитно је и иначе, у развијеним земљама, са уређеним правосудним системима, а камоли када је и само устројство неке заједнице урушено или на било који начин компромитовано, па је стога веома битно бавити се стално и заштитом, али и унапређењем људских права. При томе су задаци међународне заједнице и њених регионалних и локалних установа и прописа изузетни, али и тешко оствариви, с обзиром на ригидност законских процедура великог броја држава, па чак и оних напреднијих.

„Сва људска бића рађају се слободна и једнака у достојанству и правима"[1]

Када се свет суочио са незамисливим зверствима у два светска рата, тадашње прве чланице ОУН, педесет земаља укупно, потписало је Повељу Уједињених нација у Сан Франциску 1945. године. Међутим, чинило се да ни то није довољно да се дође до прихватања пуне одговорности за кршење основних животних потреба сваког човека, тако да је Генерална скупштина Уједињених нација **10. децембра 1948. године** у Паризу усвојила **Универзалну декларацију о људским правима** (даље: Декларација), при чему је тај датум проглашен и **Даном људских права**, када се све владе света кроз различите програме подсећају на оно што су 1948. године обећале. Наведена декларација није правно обавезујућа, али је била и остала значајно оруђе за јачање свести у људима о постојању, неговању и кршењу људских права, као и за дипломатске и моралне притиске на владе поводом тога, али и за два правно обавезујућа споразума УН:

1. Пакт о цивилним и политичким правима – ICCPR (енг. *International Covenant on Civil and Political Rights*)[2] и

2. Пакт о економским, друштвеним и културним правима – ICESCR (енг. *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*).[3]

Декларација је по броју превода на најразличитије светске језике 1999. године уписана и у Гинисову књигу рекорда, са скором од 298 језика, с тим што се на сајту УН за људска права – Канцеларија високог комесара може ви-

[1] Универзална декларација о људским правима из 1948. године, члан 1, Декларација преузета са линка: http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/wp-content/uploads/2013/02/Univerzalna-deklaracija-o-ljudskim-pravima-1948.pdf

[2] „Службени лист СФРЈ" број 7/71.

[3] Ибид

капацитете да су остали у месту где су рођени. Ако се ограничимо само на нашу земљу, без школовања у иностранству и рада у Америци, **Никола Тесла** и **Михајло Пупин** вероватно не би били то што јесу, као ни **Алберт Ајнштајн**, који је напустио Немачку због шансе у Америци.

Оно што је такође непобитно јесте да су бројни холивудски глумци постали славни и цењени тек након одласка из својих постојбина, као што је **Одри Хепберн**, која је пребегла из Белгије, **Марлен Дитрих** из Немачке, **Арнолд Шварценегер** из Аустрије, **Шарлиз Терон** из Јужноафричке републике или **Џеки Чен** из Кине. Музика такође многе звезде дугује миграцијама због политичких притисака, сиромаштва или рата, па је тако певач **Карлос Сантана** напустио Мексико, **Боб Марли** Јамајку, **Глориа Естефан** Кубу, а **Фреди Меркјури** Занзибар. **Хенри Кисинџер**, икона америчке политике, мигрирао је из Немачке пред силом нациста, као и **Џозеф Пулицер** из Мађарске, али је права иронија то што се награда у области журналистике која носи његово име сада додељује искључиво америчким држављанима. **Марк Шагал** пребегао је из Русије и постао познат сликар у Француској, док је руски драгуљар **Фаберже** из Русије пребегао у Финску, па у Немачку и Швајцарску.

И многа велика имена из света књижевности често су свој развој и рад дуговала напуштању матичних држава. **Виктор Иго** је због својих политичких уверења неколико пута напуштао Француску, као и **Томас Ман** Немачку. **Набоков** је из Русије побегао пред грађанским ратом у Америку, као и **Изабела Аљенде** из Чилеа. И наш цењени песник **Јован Дучић** своју старост провео је у Америци. Након повлачења преко Албаније многи наши знаменити људи уточиште и помоћ пронашли су у Француској, одакле су се враћали као образовани и спремни да стечено знање користе за добробит своје земље. У 19. веку Беч и Будимпешта били су оаза наше омладине за стицање знања, али и неке установе, као што је Матица српска, дугују свој настанак управо тим градовима. И сам Вук Стефановић Караџић многа своја дела објавио је у Бечу и уз помоћ тамошњих људи.

О мукама миграната говори одличан роман Давида Албахарија „Мамац", чији назив инсинуира шта за човека значи могућност вишег стандарда. Међутим, да ли је мамац довољно велики, сладак и делотворан зависи од сваког појединца и способности да нову шансу искористи. И позориште је отворило врата тој великој теми, па се тако кроз текст драме Израела Хоровица „Хиндус хоће у Бронкс" или „Дечак са кофером" у Малом позоришту „Душко Радовић" приказује голгота онога ко једном напусти своје родно место и крене у потрагу за бољим сутра. У Београду је у јулу 2018. године одржан Светски конгрес Међународне федерације за позоришна истраживања у организацији Факултета драмских уметности на тему „Позориште и миграција – позориште, нација и идентитет између миграција и кретања", на ком је кроз панел-дискусије, радионице и извођење драма преиспитано како су позоришта одговорила на питање егзила, расељавања и другости. Музеј савремене уметности Војводине у новембру 2017. године представио је међународну изложбу са темом миграција, уз учешће више од тридесет уметника из различитих земаља, а у Музеју „25. мај" у Београду крајем 2019. године отворена је изложба под називом „Деведесете – Речник миграција". Изгледа да само уметници имају прави одговор на тешко питање миграција, али и да је још много потребно да би се њихов глас чуо.

Због свих имена која смо поменули, као и бројних других која нисмо, а цифра је велика, много пажње треба поклонити миграцијама и старати се да се људска права оних који траже боље услове живота за себе не гуше. Нико не може знати ко се у колонама избеглица и азиланата крије, али су предрасуде велика препрека за културни, научни и уметнички напредак, као уосталом и за складнији и мирнији свет.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор



Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постизао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Руком писани трагови и камуфлирање ауторства

У првом тексту у низу посвећеном питањима односа језика и права представљена је форензичка лингвистика и њене методе кроз случај приписивања ауторства на основу анализе само једног текста, утврђивањем синтаксичких, фонетских и морфолошких особености језика осумњиченог или починиоца одређеног кривичног дела. Овај текст наставља се на то, с тим што се акценат ставља на продубљивање дефиниције поменуте младе дисциплине и случајеве идентификације починилаца поредбеном методом, на основу руком писаних узорака текстова, али уз настојање починиоца да намерним грешкама прикрије своје ауторство.

Дефиниције форензичке лингвистике

Домети и значај форензичке лингвистике, с обзиром на то да се развија и у употреби је релативно кратко, тек треба у целости да буду утврђени. Чак и по питању дефиниције самог појма и предмета форензичке лингвистике постоје бројна неслагања. Почевши од оне дефиниције Џона Олсона, који је одредио као додирну тачку између језика, злочина и права, наилазимо и на бројне друге. Наиме, по дефиницији лингвисте Дејвида Кристала форензичка лингвистика представља „употребу лингвистичких техника у кривичним случајевима у којима језички подаци конституишу део доказа, нпр. употреба граматичких или лексичких критеријума у циљу провере аутентичности исказа датих полицији."[1] У Блековом правном речнику[2] форензичка лингвистика дефинисана је „као техника која се бави евалуацијом језичких карактеристика текстова као што су граматика, синтакса и ортографија, а то се постиже компарацијом текстова познатог и непознатог ауторства да би се открили идиосинкратичности које су карактеристичне за ауторство и тако идентификовао аутор или аутори". Дакле, у питању је приписивање ауторства, које се спроводи, како је у претходном тексту већ било речи, поредбеним и непоредбеним методама. До-

1 „Форензичка лингвистика – Примена метода форензичке лингвистике у криминалистичким истрагама претње", Лидија Николић Новаковић Европски дефендологија центар, Бањалука 2017, стр. 67

2 Black Law's Dictionary, Black, H. C., Nolan, J.R, Nolan-Haley, J.M.: Black's Law Dictionary, 6th ed., West Publishing, St Paul, 1990, p. 648.

с другима прерастао у своју супротност (тј. комплекс супериорности). Отуда и осјећај омнипотентности и садистичке тенденције. Мржња према органима гоњења (полицајце назива речима „blue pigs") указује на оштро противљење закону и правди. Закључено је да на тај начин Зодијак испољава антисоцијалне тенденције.

Случај Зодијака затворен је 2004. године, али је опет отворен почетком 2007. године. Најзанимљивије од свега је то што **Зодијак никада није ухапшен, а током година било је осумњичено преко 2500 људи**, па чак и Унабомбаш Тед Казински. Потерница је била расписана за примарним осумњиченим по имену Артур Ли Алан, али није пронађен ниједан чврст доказ, чак се ни његови отисци нису слагали са онима у таксију, а ДНА преузета са поштанских марки које је Зодијак користио такође се није поклапала са Аленовом. Али и узорак ДНА је био мали, па су резултати били непотпуни. Пошто полицији 60-их и 70-их нису биле доступне напредне методе, сасвим је могуће и да се са многим важним доказима погрешно поступало. Полиција је објавила планове 2018. године да ће прикупити нове доказе за ДНК тестирање, али још увек нема никаквих резултата.

Закључак

На основу наведених случајева може се закључити да методе форензичке лингвистике итекако помажу профилисању починилаца, чак и када то не значи таргетирање конкретне особе, на шта је указивао Џон Олсон. Њени резултати помажу да се круг осумњичених сузи и да се неке посебности починилаца истакну. Највећи помак у развоју форензичке лингвистике запажен је у Америци, Великој Британији и другим развијеним земљама, а поготово током последње деценије 20. века **оснивањем професионалних удружења** *International Association of Forensic Linguists – IAFL* (Међународно удружење форензичких лингвиста) на иницијативу Универзитета у Бирмингему 1994. године и **часописа тог удружења** *Forensic Linguistics: The International Journal of Speech, Language, and the Law*. И у удружењу и у часопису представљају се истраживања из области форензичке лингвистике из целог света.

Данас многи универзитети у Европи, попут велшког, шпанског, британског и шведског, нуде мастер и докторске студије форензичке лингвистике. У Америци је ситуација нешто другачија. Број универзитета који нуде студије форензичке лингвистике, професионалних удружења или научних института је занемарљив, али свакако расте. Керол Часки основала је институт за лингвистичку експертизу – „The Institute for Linguistic Evidence" 1998. године, непрофитну организацију посвећену развијању и тестирању метода форензичке лингвистике, која пружа услуге полицијским службама, адвокатима и физичким лицима широм Америке. И код нас, како је у тексту у претходном броју истакнуто, форензичка лингвистика добија све већу улогу, мада је још много потребно да би се достигао светски ниво. По свему судећи домени употребе и резултати тек треба да се утврђују и шире, али је несумњиво да ће ова дисциплина итекако допринети унапређењу доказног поступка и вештачењу.

[13] Подаци преузети са линка: https://www.biography.com/news/zodiac-killer-murder-identity

ИНГ-ПРО
3 ДЕЦЕНИЈЕ

Преīлед īроīиса...

ИЗДВАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА...

ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ, ЗАШТИТА ОД ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

- Правилник о начину обучавања, оспособљавања, наставним плановима и програмима субјеката и снага система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС” бр. 128/2020 од 26. 10. 2020)

- Одлука о образовању Кризног штаба за сузбијање заразне болести COVID-19 („Сл. гласник РС” бр. 132/2020 од 30. 10. 2020)

- Наредба о измени Наредбе о забрани окупљања у Републици Србији на јавним местима у затвореном и отвореном простору („Сл. гласник РС” бр. 133/2020 од 6. 11. 2020)

- Закон о изменама и допунама Закона о заштити становништва од заразних болести („Сл. гласник РС” бр. 136/2020 од 13. 11. 2020)

- Упутство о измени Упутства о примени Одлуке о проглашењу болести COVID-19 изазване вирусом SARS-COV-2 заразном болешћу у делу ограничења уласка лица у Републику Србију („Сл. гласник РС” бр. 137/2020 од 13. 11. 2020)

- Уредба о допуни Уредбе о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19 („Сл. гласник РС” бр. 138/2020 од 15. 11. 2020)

- Правилник о измени Правилника о условима и начину поступања са посмртним остацима умрлог лица („Сл. гласник РС” бр. 139/2020 од 19. 11. 2020)

- Уредба о измени и допуни Уредбе о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19 („Сл. гласник РС” бр. 141/2020 од 21. 11. 2020)

ЗДРАВСТВО

- Правилник о изменама и допунама Правилника о медицинско-техничким помагалима која се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања („Сл. гласник РС” бр. 133/2020 од 6. 11. 2020)

- Правилник о изменама и допунама Правилника о утврђивању цена за лабораторијске здравствене услуге на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 134/2020 од 10. 11. 2020)

- Правилник о допунама Правилника о номенклатури лабораторијских здравствених услуга на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 139/2020 од 19. 11. 2020)

ДРЖАВНА УПРАВА

- Закон о министарствима („Сл. гласник РС” бр. 128/2020 од 26. 10. 2020)

- Уредба о изменама Уредбе о непокретностима за репрезентативне потребе Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 129/2020 од 28. 10. 2020)

ЈАВНИ ДУГ, БУЏЕТ

- Закон о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2020. годину („Сл. гласник РС” бр. 135/2020 од 12. 11. 2020)

- Уредба о изменама и допунама Уредбе о општим условима за емисију и продају државних хартија од вредности на примарном тржишту („Сл. гласник РС” бр. 140/2020 од 20. 11. 2020)

ПОРЕЗИ, РАЧУНОВОДСТВО

- Правилник о начину остваривања права на умањење основице пореза на зараде за новонастањеног обвезника („Сл. гласник РС” бр. 137/2020 од 13. 11. 2020)

- Фискална стратегија за 2021. годину са пројекцијама за 2022. и 2023. годину („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)

- Правилник о условима и начину јавног објављивања финансијских извештаја и вођењу Регистра финансијских извештаја („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)

Преглед прописа...

САОБРАЋАЈ

- Правилник о измени и допуни Правилника о возачким дозволама („Сл. гласник РС” бр. 128/2020 од 26. 10. 2020)
- Правилник о означавању железничких возила и возова („Сл. гласник РС” бр. 130/2020 од 28. 10. 2020)
- Правилник о условима за обављање послова одржавања горњег и доњег строја железничких пруга („Сл. гласник РС” бр. 134/2020 од 10. 11. 2020)
- Правилник о одржавању сигнално-сигурносних уређаја („Сл. гласник РС” бр. 136/2020 од 13. 11. 2020)
- Правилник о ваздухопловном информисању („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)
- Правилник о пријављивању догађаја у цивилном ваздухопловству („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)
- Правилник о правилима летења и пружању услуга контроле летења, узбуњивања и информисања ваздухоплова у лету („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)
- Правилник о посебним делатностима у ваздушном саобраћају и некомерцијалном летењу ваздухопловима који немају потврду о типу коју је издала или признала Агенција Европске уније за безбедност ваздушног саобраћаја (EASA) („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)

ТУРИЗАМ

- Правилник о изменама Правилника о условима и начину рангирања лиценце организатора путовања у различите категорије, начину промене категорије лиценце, садржини захтева за издавање и обнављање лиценце, као и о условима и начину издавања свечане форме лиценце („Сл. гласник РС” бр. 137/2020 од 13. 11. 2020)
- Правилник о изменама Правилника о врсти, висини и условима гаранције путовања, висини депозита у зависности од категорије лиценце, начину активирања, намени средстава, као и о другим условима које мора да испуни организатор путовања („Сл. гласник РС” бр. 137/2020 од 13. 11. 2020)

ЛОБИРАЊЕ

- Правилник о измени Правилника о изгледу и садржини образаца захтева, извештаја, обавештења и евиденције и начину вођења регистара и посебне евиденције у поступку лобирања („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)
- Одлука о изменама и допунама Кодекса понашања учесника у лобирању („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)

ДРУГЕ ОБЛАСТИ

- Уредба о изменама Уредбе о специјалној и посебним јединицама полиције („Сл. гласник РС” бр. 133/2020 од 6. 11. 2020)
- Правилник о условима за обављање послова одржавања подсистема енергија („Сл. гласник РС” бр. 134/2020 од 10. 11. 2020)
- Правилник о измени Правилника о минималној садржини правила пословања робне берзе („Сл. гласник РС” бр. 134/2020 од 10. 11. 2020)
- Уредба о центрима спољне трговине у иностранству („Сл. гласник РС” бр. 140/2020 од 20. 11. 2020)
- Анекс IV Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 142/2020 од 25. 11. 2020)



С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ



ИНГ-ПРО

3 ДЕЦЕНИЈЕ

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА

Пословни саветник – штампани часопис:
САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА



